

LES MIGRACIONS COM A COERCIÓ

Blanca Garcés Mascareñas, investigadora sènior, CIDOB
@blancagarcesmas

El règim bielorús ha orquestrat l'arribada de milers de refugiats a les fronteres de Polònia, Letònia i Lituània. No és la primera vegada que un estat veí de la Unió Europea fa servir les migracions com a arma de guerra política. La qüestió no és solament què volen aquests estats a canvi, sinó com la Unió Europea és víctima de si mateixa, per haver creat dependències externes pel que fa al control de les seves fronteres, i per les seves pròpies pors.

694

NOVEMBRE
2021

* Aquest article va ser publicat prèviament a *La Vanguardia*

L'ús de les migracions com a arma política a les fronteres exteriors de la Unió Europea comença a ser habitual. El febrer del 2020, el Govern turc enviava més de 13.000 persones a la frontera amb Grècia. El maig del 2021, el Marroc deixava entrar irregularment a Ceuta més de 10.000 persones en dos dies. Ara és el torn del règim bielorús, que fa mesos que facilita l'arribada de milers de persones a la frontera amb Polònia, Letònia i Lituània com a represàlia per les sancions imposades per la UE.

L'ús polític de les migracions no és nou. La politòloga nord-americana Kelly M. Greenhill va encunyar el terme *weaponisation of migration* per referir-se a l'ús de les migracions com a arma de guerra política i militar. Amb una perspectiva històrica de llarga durada, Greenhill distingeix entre intencions coercitives, és a dir, quan les migracions es fan servir com a instrument de política exterior per pressionar altres estats; intencions d'apropiació, quan l'objectiu és annexionar determinats territoris o consolidar el poder; o per raons econòmiques, buscant obtenir un guany financer.

Sens dubte, les intencions de Turquia, el Marroc i, ara, Bielorússia són clarament coercitives: han instrumentalitzat la migració per induir canvis i obtenir concessions de la UE. El primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, demanava més ajut financer per a l'acolliment de refugiats i suport a les operacions militars turques al nord de Síria. El Marroc responia davant del que considerava una falta de lleialtat per l'hospitalització a Logronyo del líder del Front Polisario, Brahim Ghali, i, en el fons, exigia connivència amb la qüestió de la sobirania marroquina al Sàhara Occidental. Ara, Bielorússia, amb Rússia al darrere, pressiona perquè la UE no interfereixi en els seus assumptes interns.

Davant d'aquests «xantatges», la UE s'escandalitza. D'una banda, qualifica l'arribada de milers de persones (que inclouen famílies i menors) com una

greu amenaça a la «seguretat», raó per la qual no dubta a declarar-se «en guerra», tant amb el to de les paraules com amb el desplegament dels exèrcits nacionals en frontera. De l'altra, es ruboritza per l'ús «indecent» i «cínic» dels refugiats amb finalitats polítiques. I respon amb contundència, i fins i tot unió –on no n'acostuma a haver–, sense adonar-se que, en el fons, en tota aquesta història no és sinó víctima de si mateixa. En molts sentits, a més.

L'ús de les migracions com a eina política és conseqüència directa de les polítiques d'externalització promogudes per la UE i els estats membres.

Primer, la sobreacció de la UE –que no hi ha res que temi més que una altra «crisi migratòria»– és el que assegura l'èxit del xantatge. Al final, és igual quantes persones siguin. El que importa és la por: d'una part de l'electorat envers el migrant, i dels governs envers la divisió i el caos que la UE i els estats membres escenifiquen en cada ocasió.

Segon, l'ús de les migracions com a eina política és conseqüència directa de les polítiques d'externalització promogudes per la UE i els estats membres. En forçar els estats veïns a controlar les seves fronteres, automàticament ens hem posat a les seves mans. Els oferim incentius a canvi d'aquest control, des dels fons d'ajut al desenvolupament fins a possibles acords en matèria comercial o de visats. Ara són ells els qui volen imposar les condicions.

Tercer, no és només qüestió que les persones migrants i refugiades caiguin en la trampa de governs malintencionats. No és per ells que venen, encara que l'arribada es doni gràcies a ells. Són la misèria i el conflicte cronificats allò que converteix els refugiats en «carn de canó» d'aquesta maquinària estatal. Tot i l'evidència, la UE té com a principal objectiu «conscienciar» els migrants. S'estima més pensar que la culpa és d'aquests governs, que s'aprofiten de la seva innocència, que entendre que la causa és a l'origen, i que la solució passa per oferir protecció i condicions de vida digna.

Quart, declarar-se en guerra és obrir la porta a l'excepció. Polònia (i ara Lituània) fa mesos que ha declarat l'estat d'emergència, amb tot el que això implica en termes de suspensió de drets fonamentals, ús il·limitat de la força per part de l'exèrcit, i militarització de grans zones on la premsa i les ONG no hi tenen accés. No és nou. També va passar a Grècia, i les devolucions en calent –que vulneren estrepitosament la legalitat– han estat una constant cada vegada.

Al final, tal com assenyala Ivan Krastev al seu llibre *After Europe* (2017), bé podria ser que les crisis migratòries, no pel que són sinó pel que generen, acabin representant l'inici de la fi del liberalisme europeu. Després del 2015, la nostra por a una altra crisi migratòria fa que estiguem disposats a acceptar allò que és inacceptable. I aquest és el veritable problema: de portes enfora, ens hem fet ostatges (i, per tant, muts) davant de les pressions d'estats tercers; de portes endins, hem acabat acceptant la vulneració de drets fonamentals. El més greu és que ja ningú no sembla immutar-se per això.